

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale - MADR - Normă tehnică din 29 iulie 2020

Normele tehnice privind organizarea și desfășurarea montei naturale autorizate din 29.07.2020

În vigoare de la 03 august 2020

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 694 din 03 august 2020. Formă aplicabilă la 22 octombrie 2020.

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Art. 1. - În sensul prezentelor norme tehnice, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

a) Autoritatea competentă a statului în zootehnie - Agenția Națională pentru Zootehnie "Prof. Dr. G. K. Constantinescu" (ANZ), recunoscută de Uniunea Europeană pentru transpunerea și implementarea legislației europene privind domeniul său de activitate, autoritate cu reprezentare la nivel național prin structurile sale teritoriale;

b) montă naturală autorizată - împerecherea masculului autorizat cu femele în condiții fiziologice naturale;

c) puncte de montă - unități zootehnice autorizate care funcționează la adresa crescătorilor de reproducători, acolo unde numărul femelelor de reproducție nu justifică funcționarea stațiilor de montă;

d) reproducător autorizat pentru montă naturală - reproducător exploatat în punctul de montă, autorizat de autoritatea competentă a statului în zootehnie.

Art. 2. - **(1)** Activitatea de reproducție prin sistemul de montă naturală autorizată se organizează și desfășoară la un punct de montă înregistrat sanitar-veterinar și autorizat zootehnic, potrivit legii.

(2) Punctul de montă prevăzut la **alin. (1)** asigură reproducția efectivelor la speciile bovine, ovine, caprine, porcine din rasele autohtone în pericol de abandon și cabaline sau, după caz, a haremului cu reproducători autorizați.

Art. 3. - Pentru fiecare reproducător mascul, în funcție de specie și de vârstă, se repartizează anual un număr de femele, astfel:

Art. 4. - (1) Monta naturală autorizată se realizează cu reproducători proprietate a crescătorilor și/sau a asociațiilor de crescători, autorizați potrivit legii.

(2) Pentru armăsarii de montă naturală autorizată, punctele de montă se pot organiza și în cadrul depozitelor de armăsari, al ocoalelor silvice, sedii de district și cantoane silvice.

(3) Deținătorii/Proprietarii de reproducători autorizați beneficiază de prioritate la repartizarea unor suprafețe de teren necesare producerii furajelor pentru reproducători, în condițiile [art. 16](#) din Legea zootehniei nr. 32/2019.

(4) Suprafața necesară producerii furajelor pentru un reproducător, în funcție de specie, este următoarea:

a) pentru un taur sau armăsar 1,0 ha;

b) pentru un berbec sau țap 0,15 ha;

c) pentru un vier din rasele autohtone în pericol de abandon 0,25 ha.

a) pentru un taur/turmac 50-70 de vaci/bivolite;

b) pentru un vier din rasele autohtone în pericol de abandon 20-30 de scoafe;

c) pentru un berbec/țap 30-35 de oi/capre;

d) pentru un armăsar 25-30 de iepe.

(5) Deținătorii/Proprietarii de reproducători autorizați din punctele de montă au următoarele atribuții:

a) să îngrijească și să furajeze reproducătorii autorizați pe bază de rații care să asigure necesarul biologic al acestora;

b) să execute îngrijirea corporală a reproducătorilor, iar periodic spălarea corporală și curățarea onглоanelor;

c) să asigure, în funcție de caz, mișcarea reproducătorilor;

d) să folosească reproducătorii la montă conform programului;

e) să țină la zi evidențele de reproducție;

f) să înregistreze zilnic monte efectuate de fiecare reproducător în registrul pentru montă și produși, în conformitate cu anexele [nr. 5](#) și [6](#) păstrând în bune condiții registrele de evidență;

g) să elibereze proprietarilor de animale adeverințe de montă pentru fiecare femelă montată, sau, după caz, în conformitate cu anexele [nr. 7](#), [8](#) și [9](#);

h) să respecte realizarea planului de montă pentru fiecare reproducător și să sesizeze medicului veterinar orice suspiciune de boală la femelele prezentate la montă;

i) să vegheze asupra stării de sănătate a reproducătorilor și să anunțe imediat medicul veterinar în caz de rănire sau suspiciune de boală;

j) să supună reproducătorii autorizați la operațiuni sanitare veterinare (recoltări de probe, vaccinări, tratamente), stabilite de medicii veterinari concesionari;

k) să solicite proprietarilor femelelor montate în punctul de montă prezentarea declarațiilor de fătare, în conformitate cu anexele nr. 7-9.

Art. 5. - Oficiile județene de zootehnie, direcțiile sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene și a municipiului București, societățile de ameliorare recunoscute, pe specii, asociațiile de crescători pe specii, autorizate ca părți terțe, pot organiza activități de montă naturală autorizată.

Art. 6. - Societățile de ameliorare recunoscute, pe specii, asociațiile de crescători pe specii, autorizate ca părți terțe, vor determina deținătorii de animale să declare efectivele de femele din speciile bovine, porcine din rasele autohtone în pericol de abandon, ovine, caprine și cabaline, pentru care se solicită efectuarea montei naturale, în vederea stabilirii necesarului de reproducători.

Art. 7. - Oficiile județene de zootehnie vor ține evidența nominală a tuturor reproducătorilor din punctele de montă.

CAPITOLUL II

Achiziționarea, reformarea și autorizarea reproducătorilor

Art. 8. - Oficiile județene de zootehnie întocmesc la începutul fiecărui an necesarul de reproducători pentru montă naturală, iar societățile de ameliorare recunoscute, pe specii, asociațiile de crescători pe specii, autorizate ca părți terțe, asigură, după caz, reproducătorii necesari pentru montă naturală.

Art. 9. - (1) Pentru montă naturală se acceptă reproducători de rasă pură identificați în conformitate cu legislația Uniunii Europene în domeniul sănătății animalelor privind identificarea și înregistrarea animalelor, care au vârsta optimă pentru introducerea și utilizarea la montă, sunt în stare perfectă de sănătate, îndeplinesc condițiile sanitar-veterinare, condițiile pentru aptitudinea de reproducător și comportamentul sexual, condițiile minime privind capacitatea de fertilizare a materialului seminal și condițiile minime privind performanțele.

(2) Reproducătorii masculi, indiferent de specie, utilizați la montă naturală, sunt autorizați de către autoritatea competentă a statului în zootehnie dacă îndeplinesc performanțele minime stabilite prin programele de ameliorare și cerințele sanitar-veterinare în vigoare.

(3) Pentru reproducătorii care nu îndeplinesc condițiile menționate mai sus și care activează la reproducția femelelor cuprinse în lucrările de ameliorare, autorizarea se face conform derogărilor prevăzute de societățile/exploatațiile de ameliorare în programele de ameliorare rasiale.

(4) Condițiile pentru aptitudinea de reproducător și comportamentul sexual și condițiile minime privind capacitatea de fertilizare a materialului seminal sunt prevăzute în anexele nr. 11 și 12.

(5) Toți berbecii și țapii prezențați pentru autorizare trebuie să dețină testul de genotipare pentru rezistența la scrapie, conform protocolului de colaborare încheiat între Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA) și ANZ.

(6) Reproducătorii care participă la programele de ameliorare aprobate, indiferent de specie, trebuie să fie identificați prin analiza grupei sanguine (verificarea filiației), în procent de 3%, din efectivul de masculi existent în exploatație, dar nu mai puțin de 1 cap. În exploatațiile în care rezultatele testării depășesc 20% neconformități, ANZ dispune verificarea întregului efectiv.

Art. 10. - (1) Reproducătorii care activează la reproducția femelelor care nu sunt cuprinse în lucrările de ameliorare vor fi autorizați conform derogărilor elaborate de ANZ la recomandarea Consiliului tehnico-științific.

(2) Berbecii și țapii prezențați pentru autorizare conform alin. (1) trebuie să dețină testul de genotipare pentru rezistența la scrapie.

Art. 11. - (1) Oficiile județene de zootehnie organizează anual bonitarea și clasarea reproducătorilor din punctele de montă, în vederea autorizării acestora. Cu acest prilej se fac propuneri de reformă a celor inapți pentru montă, precum și planurile de rotire a reproducătorilor. Bonitarea și clasarea reproducătorilor se fac de către o comisie de clasare formată, după caz, din:

a) 2 reprezentanți din cadrul oficiului județean de zootehnie;

b) în funcție de caz, medicul veterinar oficial, reprezentantul societății/exploatației de ameliorare recunoscute și/sau al asociației de crescători autorizate ca parte terță a societăților de ameliorare.

(2) Persoanele menționate la alin. (1) lit. a) sunt desemnate prin decizie a directorului general al autorității competente.

(3) Autoritatea competentă se asigură că personalul propriu care face parte din comisia de bonitare și clasare nu se află în niciun conflict de interese în ceea ce privește desfășurarea acestor activități.

(4) Autoritatea competentă are stabilite măsuri tehnice și procedurale, pentru a proteja și pentru a asigura confidențialitatea și integritatea datelor cu caracter personal prelucrate, prevenirea utilizării sau accesul neautorizat, precum și prevenirea încălcării securității datelor cu caracter personal, în conformitate cu Regulamentul (UE) 2016/679 al

Parlamentului European și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor).

(5) Pentru cabalinele din hergheliile de stat sau private, clasarea, promovarea la reproducție și reforma acestora se fac de către Comisia Națională de Clasare și Evaluare a Cabalinelor de Rasă, conform legii.

(6) Bonitarea și clasarea reproducătorilor se fac conform instrucțiunilor și fișelor de bonitare, care vor fi elaborate în termen de 5 zile de la publicarea prezentelor norme tehnice aprobate prin decizie a directorului general.

CAPITOLUL III

Funcționarea și controlul activității punctelor de montă

Art. 12. - Punctele de montă organizate pentru desfășurarea monei naturale autorizate funcționează în baza autorizației anuale eliberate de către oficiile județene de zootehnie. Modelul de autorizație tehnică de funcționare este prevăzut în anexa nr. 1.

Art. 13. - (1) Pentru reproducătorii din punctele de montă oficiile județene de zootehnie vor elibera autorizații pentru montă, conform anexei nr. 2.1, pentru tauri și armăsari, și conform anexei nr. 2.2, pentru vieri din rasele autohtone în pericol de abandon, berbeci și țapi.

(2) Autorizațiile pentru montă eliberate de oficiile județene de zootehnie vor avea aplicată, după caz, într-un loc vizibil, ștampila cu următoarea sintagmă: "interzisă utilizarea la reproducția femelelor din programele de ameliorare aprobate".

(3) Autorizațiile pentru montă vor fi păstrate la punctele de montă.

(4) Toți reproducătorii din cadrul punctelor de montă sunt supuși controlului sanitar-veterinar, conform prevederilor Programului strategic.

Art. 14. - (1) Reproducătorii masculi din punctele de montă sunt controlați periodic din punctul de vedere al capacității de fertilizare a materialului seminal, astfel:

a) taurii - primăvara, în luna aprilie, sau toamna, în luna octombrie, și atunci când situația fecundității este necorespunzătoare;

b) berbecii/țapii - cu o lună înainte de începerea campaniei de montă;

c) vierii din rasele autohtone în pericol de abandon - trimestrial și atunci când situația reproducției o impune;

d) armăsarii - cu 15 zile înainte de începerea campaniei de montă.

(2) În termen de 6 luni de la publicarea prezentelor norme tehnice se vor face demersurile necesare pentru achiziționarea materialelor, în vederea determinării capacității de fertilizare a materialului seminal.

(3) Deținătorii reproducătorilor din punctele de montă solicită oficiilor județene de zootehnie efectuarea evaluării capacității de fertilizare a materialului seminal brut provenit de la aceștia.

(4) Personalul din cadrul oficiilor județene de zootehnie care efectuează evaluarea capacității de fertilizare a materialului seminal brut provenit de la reproducători este desemnat prin decizie a directorului general al autorității competente.

(5) Deținătorii reproducătorilor din punctele de montă organizate în cadrul depozitelor de armăsari au obligația să efectueze recoltarea materialului seminal brut în conformitate cu normele tehnice în vigoare.

(6) Rezultatele evaluării capacității de fertilizare a materialului seminal sunt înscrise în buletinele de analiză a materialului seminal brut, prevăzute în anexele nr. 3 și 4.

(7) Prin excepție de la prevederile alin. (1), în cazul fertilității reproducătorilor dovedite prin intermediul documentației privind descendenții acestora, nu este necesară evaluarea capacității de fertilizare a materialului seminal.

(8) Prin excepție de la prevederile alin. (3) și (5), deținătorii reproducătorilor care nu solicită oficiilor județene de zootehnie sau care nu efectuează recoltarea materialului seminal, în vederea evaluării capacității de fertilizare a materialului seminal brut provenit de la aceștia, vor completa o declarație pe propria răspundere în acest sens.

Art. 15. - (1) Monta femelelor din speciile bovine, ovine, caprine, porcine din rasele autohtone în pericol de abandon și cabaline se execută pe baza unui plan de montă stabilit pentru fiecare reproducător.

(2) Programul de montă pentru toate speciile de animale se întocmește până la finele lunii ianuarie de către oficiile județene de zootehnie, după caz, în colaborare cu societățile de ameliorare recunoscute, asociațiile de crescători autorizate ca părți terțe.

Art. 16. - (1) Activitatea reproducătorilor din timpul vieții se înregistrează în registrele pentru montă și produși, al căror model este prezentat în anexele nr. 5 și 6.

(2) Se interzice înscrierea în registru a doi sau mai mulți reproducători din specii diferite.

(3) Proprietarii reproducătorilor din punctele de montă au obligația să completeze zilnic activitatea fiecărui reproducător în registrul pentru montă și produși.

Art. 17. - (1) Proprietarii reproducătorilor din punctele de montă au obligația să elibereze adeverința de montă, în dublu exemplar, imediat după executarea montei fiecărei femele.

(2) Pentru iepe, vaci, bivolițe și scoafe din rasele autohtone în pericol de abandon se utilizează un carnet separat de adeverințe de montă. Modelul adeverințelor de montă este prevăzut în anexele nr. 7 și 8.

(3) Pentru vacile din rasele specializate pentru carne se utilizează adeverința de montă potrivit modelului prevăzut în anexa nr. 9.

(4) Originalul adeverinței se eliberează proprietarului femelei montate, iar copia adeverinței rămâne în documentația punctului de montă.

(5) În cazul în care femela repetă monta, aceasta va fi evidențiată în aceeași adeverință, în ambele exemplare.

(6) În cazul pierderii adeverinței originale, un duplicat va fi emis de către entitatea unde a fost montată femela, pe baza copiei păstrate în documentația punctului de montă.

(7) Punctele de montă pentru bovine și cabaline vor păstra copia adeverinței de montă pentru o perioadă de 5 ani de la data la care a avut loc monta.

(8) Punctele de montă pentru porcine din rasele autohtone în pericol de abandon, ovine și caprine vor păstra copia adeverinței de montă pentru o perioadă de 1 an de la data la care a avut loc monta.

Art. 18. - Regimul de utilizare a reproducătorilor se face conform instrucțiunilor cuprinse în anexa nr. 10.

Art. 19. - Reprezentanții instituțiilor abilitate să efectueze controlul punctelor de montă vor menționa în caietul de îndrumare și control toate constatările și recomandările cu privire la activitatea reproducătorului, starea lui zootehnică și sanitară veterinară, acordându-se termene de remediere pentru deficiențele constatate. Nerespectarea acestora poate atrage sancțiuni până la suspendarea sau, după caz, retragerea autorizației de folosire a reproducătorilor la montă.

Art. 20. - Lunar, până în data de 10, punctele de montă vor transmite la oficiile județene de zootehnie tabele nominale cu femelele montate și produșii obținuți, pentru luna anterioară, în vederea constituirii bazei de date pentru ameliorare și reproducție în zootehnie.

Art. 21. - Utilizarea la montă a reproducătorilor neautorizați și nerespectarea normelor și instrucțiunilor tehnice se sancționează conform Legii zootehniei nr. 32/2019.

Art. 22. - Anexele nr. 1-12 fac parte integrantă din prezentele norme tehnice.

ANEXA Nr. 1

la normele tehnice

Oficiul Județean de Zootehnie . . . . .

AUTORIZAȚIE ZOOTEHNICĂ DE FUNCȚIONARE
Nr. . . . . din . . . . .

În temeiul Deciziei directorului general al Agenției Naționale pentru Zootehnie "Prof. Dr. G. K. Constantinescu" nr..... din....., în conformitate cu prevederile Legii zootehniei nr. 32/2019, Hotărârii Guvernului nr. 1.188/2014 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Zootehnie "Prof. Dr. G. K. Constantinescu", cu modificările și completările ulterioare, Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 344/2019 privind aprobarea Normelor tehnice pentru desfășurarea activității Inspecției de stat în zootehnie, modelului legitimației, al ștampilei și al procesului-verbal de constatare și sancționare a contravențiilor la normele zootehnice, în baza Raportului de evaluare nr..... din....., dispune:

Autorizarea zootehnică a punctului de montă din localitatea . . . . ., str. . . . . nr. . . . ., județul . . . . ., având ca scop:

Organizarea și executarea reproducției prin montă naturală autorizată la specia . . . . .

Orice încălcare sau abatere de la condițiile și reglementările care au stat la baza emiterii prezentei autorizări atrage, pe lângă sancțiunile prevăzute de legislația în vigoare, și retragerea autorizației de funcționare.

Prezenta autorizație este valabilă până la . . . . .

Coordonatorul oficiului județean de zootehnie,
.....

ANEXA Nr. 2.1
la normele tehnice

Oficiul Județean de Zootehnie . . . . .

AUTORIZAȚIE PENTRU MONTĂ

Nr. . . din . . . . .

În baza lucrărilor de bonitare, clasare, expertiză sanitar-veterinară și evaluare a capacității de fertilizare a materialului seminal, taurul (armăsarul), numele . . . . ., nr. matricol/microcip/dangale . . . . ., data nașterii . . . . ., proprietatea . . . . ., se autorizează pentru a fi utilizat la montă, de la . . . . . până la . . . . . în punctul de montă . . . . .

Deținătorul reproducătorului este obligat să comunice oficiului județean de zootehnie orice modificare survenită (vânzare, transfer, mortalitate), în termen de 10 zile de la data când a avut loc evenimentul.

Orice încălcare sau abatere de la reglementările stabilite atrage sancțiunile prevăzute de legislația în vigoare.

Coordonatorul oficiului județean de zootehnie,
.....

ANEXA Nr. 2.2
la normele tehnice

Oficiul Județean de Zootehnie .....

AUTORIZAȚIE PENTRU MONTĂ
Nr. ... din .....

În baza lucrărilor de bonitare, clasare, expertiză sanitar-veterinară și evaluare a capacității de fertilizare a materialului seminal, se autorizează berbecii/țapii, vierii din rasele autohtone în pericol de abandon proprietatea ....., pentru a fi utilizați la montă de la ..... până la ..... în punctul de montă .....

Nr. crt.	Numele berbecilor/țapilor/vierilor	Nr. matricol	Rasa	Data nașterii

Deținătorul reproducătorilor este obligat să comunice oficiului județean de zootehnie orice modificare survenită în efectivul autorizat (vânzare, transfer, mortalitate), în termen de 10 zile de la data când a avut loc evenimentul.

Orice încălcare sau abatere de la reglementările stabilite atrage sancțiunile prevăzute de legislația în vigoare.

Coordonatorul oficiului județean de zootehnie,
.....

ANEXA Nr. 3
la normele tehnice

Oficiul Județean de Zootehnie . . . . .

BULETIN DE ANALIZĂ
a materialului seminal brut de . . . . . (taur, bivol, berbec, țap)

Nr. crt.	Proprietarul	Reproducătorul				Comportamentul sexual	Parametrii cantitativi și calitativi ai materialului seminal						
		Numele	Nr. matricol	Rasa	Vârsta		Volumul (ml)	Desimea	M1	Concentrația	pH	Spermatozoizi cu anomalii (%)	Spermatozoizi imaturi (%)

Numele și prenumele . . . . .
Semnătura . . . . .

ANEXA Nr. 4
la normele tehnice

Oficiul Județean de Zootehnie . . . . .

BULETIN DE ANALIZĂ
a materialului seminal brut de . . . . . (armăsar, vier din rasele autohtone, în pericol de abandon)

Proprietarul	Reproducătorul		Parametrii cantitativi și calitativi ai materialului seminal

ANEXA Nr. 7
la normele tehnice

Județul . . . . .
Punctul de montă . . . . .

ADEVERINȚĂ DE MONTĂ
Nr. . . . . data . . . . .

Iapa, vaca, bivolița, scroafa*, nr. matricol/microcip/dangale . . . . ., rasa . . . . ., vârsta . . . . ., proprietatea . . . . ., din comuna . . . . ., satul . . . . ., a fost montată cu armăsarul, taurul, bivolul, vierul* nr. matricol/microcip/dangale . . . . ., rasa . . . . .

* Scroafă/vier din rasele autohtone în pericol de abandon.

Data montei:

I. . . . .
II. . . . .
III. . . . .

Numele, prenumele, semnătura deținătorului reproducătorului.

DECLARAȚIE DE FĂTARE

Subsemnatul, ..., din comuna . . . . ., satul . . . . ., declar că iapa, vaca, bivolița, scroafa* a fătat la data . . . . . mânz, vițel, malac, purcei . . . . .cap., sexul . . . . .

* Scroafă din rasele autohtone în pericol de abandon.

Semnătura proprietarului

Data declarării . . . . .

Înregistrat în registrul pentru montă și produși la nr. . . . .

Numele, prenumele, semnătura deținătorului reproducătorului

Județul . . . . .
Punctul de montă . . . . .

ADEVERINȚĂ DE MONTĂ

Deținător . . . . .
Cod exploatație . . . . .
Date de identificare berbec/țap:
nr. matricol . . . . .
rasa . . . . .
vârsta . . . . .
Data introducerii berbecului/țapului în turmă . . . . .
Data scoaterii berbecului/țapului din turmă . . . . .

Nr. crt.	Nr. matricol femele	Data fătării	Număr produși	Sexul

Subsemnatul . . . . ., din comuna . . . . ., satul . . . . ., declar că datele înscrise în tabel sunt conforme cu realitatea.

Numele, prenumele, semnătura deținătorului

Județul . . . . .
Punctul de montă . . . . .

ADEVERINȚĂ DE MONTĂ

Deținător . . . . .
Cod exploatație . . . . .
Date de identificare taur:
nr. matricol . . . . .
rasa . . . . .
vârsta . . . . .
Data introducerii taurului în harem . . . . .
Data scoaterii taurului din harem . . . . .

Nr. crt.	Nr. matricol femele	Data fătării	Sexul produsului	Număr matricol produs

Subsemnatul, ..., din comuna . . . . ., satul . . . . ., declar că datele înscrise în tabel sunt conforme cu realitatea.

Numele, prenumele, semnătura deținătorului

Instrucțiuni privind utilizarea reproducătorilor la montă

Tauri

Taurii se folosesc la montă începând cu vârsta de 16-18 luni, în funcție de rasă și dezvoltarea corporală, iar bivolii de la 18 -24 de luni. Un taur tânăr, în primul an de folosire, poate monta 30-40 de femele, iar în al doilea an norma poate fi mărită la 60-70 de femele.

În mod obligatoriu un taur adult execută o singură montă pe zi. Când numărul de vaci în călduri este mai mare, se poate admite ca taurul să monteze două vaci pe zi la interval de 8-10 ore. În acest caz se va acorda un repaus de 1-2 zile pe săptămână.

Pentru a preîntâmpina difuzarea unor boli transmisibile prin montă, la constatarea unor semne de boală la vacile prezentate proprietarul taurului nu va admite efectuarea monei și va anunța tehnicianul sau medicul veterinar de circumscripție.

În cazul în care vaca repetă căldurile mai mult de 3 ori, va fi dirijată la dispensarul veterinar pentru examinare și tratament medical și va fi admisă din nou la montă numai cu avizul medicului veterinar.

Odată pe săptămână se vor face spălarea picioarelor și a cozii cu apă caldă și săpun, precum și ungerea ongoanelor. În timpul verii taurii vor fi spălați pe tot corpul cel puțin de două ori.

Lunar se face verificarea ongoanelor și se procedează la curățarea lor ori de câte ori este necesar. Curățarea ongoanelor se va executa cu taurul conțenționat, de către personal calificat.

Berbeci/Țapi

Folosirea berbecilor la montă se face în raport cu vârsta și rasa, astfel:

- pentru rasele tip Merinos, începând cu 15-16 luni;
- pentru celelalte rase, începând cu 18 luni.

Cu aproximativ 1 1/2-2 luni înainte de începerea monei berbecilor li se adaugă în rație un supliment de concentrate. În ziua când se stabilește începerea monei la ovine, berbecii se repartizează pe turme, calculându-se un berbec adult pentru 30-35 de oi sau un berbec mior pentru 20-25 de oi. Ei vor fi ținuți în turme circa 45-50 de zile, după care se preiau în punctele de montă.

În perioadele de inactivitate berbecii vor fi supravegheați pentru depistarea eventualelor boli, în special pentru a se evita necrobaciloza și scabia.

În acest scop se vor executa curățarea unghiilor și îmbăierile, conform indicațiilor sanitare veterinare.

Vieri din rasele autohtone în pericol de abandon

Vierii se admit la montă începând cu vârsta de 8-9 luni.

Efectuarea montei se face într-o boxă separată, situată într-un loc liniștit, curat, ferit de circulația oamenilor și de zgomot.

Pentru vierii tineri, până la 1-1 1/2 ani, se pot repartiza 12-20 de femele, iar cei care au depășit 1 1/2 ani, până la 40 de femele. Vierii tineri execută o montă pe zi, după care se acordă o zi de repaus. Vierii adulți pot fi folosiți 3 zile consecutiv, după care se acordă o zi de repaus.

Armăsari

Armăsarii din depozitele statului sunt repartizați la punctele de montă, conform solicitării crescătorilor, cu viza oficiilor județene de zootehnie.

Nu se admit la montă armăsari sub vârsta de 4 ani.

Folosirea la montă:

- iapa adusă pentru montă va avea certificatul sanitar- veterinar în care să se ateste că este sănătoasă;
- se procedează la "încercarea" iepei sau verificarea dacă aceasta este în călduri. Această încercare se va face în mod obligatoriu la "bara de încercare" pentru a feri armăsarul de eventualele lovituri sau răniri, în cazul în care iapa nu este în călduri. Dacă este în călduri se trece la contenționarea acesteia pentru montă și bandajarea cozii cu o fașă de tifon;
- după executarea montei organele genitale vor fi spălate în mod obligatoriu cu o soluție dezinfectantă, după care armăsarul va fi plimbat 10-15 minute și apoi dus în grajd unde va fi bușumat. În mod obișnuit armăsarul va face o singură montă pe zi.

În cazul în care solicitările sunt mai mari, el poate face două monte pe zi, caz în care se acordă două zile repaus pe săptămână.

Pentru a se realiza un procent de gestație cât mai bun se recomandă ca în aceeași perioadă de călduri monta să se repete la interval de 48 de ore pe toată perioada cât durează căldurile.

La 21 de zile de la ultima montă se face reverificarea iepei la bara de încercare. Refuzul armăsarului este primul semn de gestație probabilă. Încercarea se recomandă a se face și peste alte 21 de zile pentru a mări siguranța.

În cazul în care căldurile se repetă mai mult de 3 ori se va consulta medicul veterinar.

ANEXA Nr. 11
la normele tehnice

Condiții pentru aptitudinea de reproducător și comportamentul sexual

Specificare	Specia reproducătorului				
	Taur	Bivol	Berbec/țap	Vier*	Armăsar
Aptitudini de reproducător	Stare bună de întreținere, dimorfism sexual pronunțat, vigoare sexuală normală, vioiciune, dorință de împereunare, executarea cu ușurință a montei				
Comportamentul sexual (note)	6-8	6-8	8-10	8-10	8-10
- libidou	3-4	3-4	4-5	4-5	4-5
- reflexe sexuale	3-4	3-4	4-5	4-5	4-5

* Vier din rasele autohtone în pericol de abandon.

ANEXA Nr. 12
la normele tehnice

Condiții minime privind capacitatea de fertilizare a materialului seminal

Tauri/Bivoli

- volumul ejaculatului la adulți: 3 ml taur, 2 ml bivol;
- volumul ejaculatului la tăurași: 2 ml taur, 1,5 ml bivol;
- culoarea materialului seminal: alb crem ușor gălbui;
- aspect opac fără impurități, sânge, urină, corpuri străine etc.;
- energia valurilor V.E.: (valuri energice);
- desimea M (medie);

- mobilitatea spermatozoidelor $\geq 0,70$;
- concentrația în spermatozoizi
 $\geq 600 \times 10^6$ spermatozoizi/ ml la taur;
 $\geq 500 \times 10^6$ spermatozoizi/ ml la bivoli;
- spermatozoizi vii 80%;
- spermatozoizi cu anomalii maximum 18% pentru rasele de lapte și rasele mixte;
- spermatozoizi cu anomalii maximum 25% pentru rasele de carne;
- spermatozoizi imaturi maximum 2%;
- pH 6,6 (6,5- 6,8).

Berbeci/Țapi

- volumul ejaculatului 0,5 ml;
- culoarea materialului seminal alb - lăptos cu nuanță gălbuie;
- aspect opac fără impurități, sânge, urină, corpuri străine etc.;
- energia valurilor V.F.E.: (valuri foarte energice);
- desimea D (deasă) și M (medie);
- mobilitatea spermatozoidelor $\geq 0,70$ %;
- concentrația în spermatozoizi 1,0 miliarde/ml;
- spermatozoizi vii 75%;
- spermatozoizi cu anomalii maximum 14%;
- spermatozoizi imaturi maximum 2%;
- pH 6,7 (6,6-6,9).

Vieri din rasele autohtone în pericol de abandon

- volumul ejaculatului 80 ml;
- culoarea materialului seminal alb - lăptos cu nuanță gălbuie;
- aspect opac fără impurități, sânge, urină, corpuri străine etc.;
- energia valurilor V.S.: (valuri slabe);
- desimea R (rară);
- mobilitatea spermatozoidelor $\geq 0,70$ %;
- concentrația în spermatozoizi > 100 milioane/ml;

- spermatozoizi vii 75%;
- spermatozoizi cu anomalii maximum 30%;
- spermatozoizi imaturi maximum 10%;
- spermatozoizi aglutinați maximum 30%;
- pH 7,6 (7,3-7,9).

Armăsari

- volumul ejaculatului 50 ml;
- culoarea materialului seminal alb-cenușiu;
- aspect opac fără impurități, sânge, urină, corpuri străine etc.;
- energia valurilor V.S.: (valuri slabe);
- desimea R (rară);
- mobilitatea spermatozoizilor $\geq 0,70\%$;
- concentrația în spermatozoizi > 100 milioane/ml;
- spermatozoizi vii 75%;
- spermatozoizi cu anomalii maximum 20%;
- spermatozoizi imaturi maximum 10%;
- spermatozoizi aglutinați maximum 20%;
- pH 7,5 (7,2-7,8).